

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3005/2017. (II. 2.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Mfv.I.10.523/2014/4. számú részítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] A Fővárosi Törvényszék (1055 Budapest, Markó u. 27., a továbbiakban: indítványozó) képviselőjében a törvényszék elnöke (Dr. Fazekas Sándor) fordult az Alkotmánybírósághoz alkotmányjogi panasszal.
- [2] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján kérte a Kúria Mfv.I.10.523/2014/4. számú részítélete rá vonatkozó rendelkezései alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [3] 2. Az ügy előzménye, hogy a per későbbi felperese 2001-ben bírói szolgálati viszonyt létesített a Pesti Központi Kerületi Bíróságon (a továbbiakban: PKKB), ahonnan 2003-ban a Budai Központi Kerületi Bíróságra (a továbbiakban: BKKB) került. A felperes 2004-ben szakmai alkalmassági vizsgálat lefolytatását kérte önmagával szemben, arra hivatkozva, hogy a bírósági vezetők részéről folyamatos támadások érték. A vizsgálat megállapította, hogy a felperes alkalmas a bírói hivatás ellátására, az is rögzítésre került, hogy a felperes és közvetlen igazgatási vezetője között a kapcsolat hónapokon át feszült és konfliktusokkal terhelt volt.
- [4] A felperes 2006-ban a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 1997. évi LXVII. törvény (a továbbiakban: régi Bjt.) alapján kérte a határozatlan időre történő bírói kinevezését. A bíró munkájának értékelésére irányuló vizsgálat (a továbbiakban: vizsgálat) során megállapítást nyert, hogy bár a felperes szakmai felkészültségével nem volt probléma, azonban az elvégzett munka mennyiségével igen, melynek az volt az oka, hogy a felperes munkaidejének jelentős részét betegállományban töltötte; ezen túlmenően a felperesnek beilleszkedési problémái is voltak. Összességében a vizsgálat azt állapította meg, hogy a felperes nem alkalmas a bírói munka végzésére. Erre tekintettel a Fővárosi Bíróság elnöke azt javasolta az Országos Igazságszolgáltatási Tanácsnak (a továbbiakban: OIT), hogy előterjesztésében a felperes szolgálati viszonyának megszüntetését kezdeményezze a köztársasági elnöknel. A felperest később arról értesítették, hogy szolgálati jogviszonya 2006. szeptember 30-ával megszűnik.
- [5] A felperes keresetet terjesztett elő, amelyben azt kérte, hogy a bíróság: 1) állapítsa meg, hogy a Fővárosi Bíróság (az indítványozó jogelődje, a per I. rendű alperese) jogellenesen szüntette meg a jogviszonyát, 2) kötelezze az OIT-ot (a per II. rendű alperesét) arra, hogy tegyen javaslatot a határozatlan idejű kinevezésre, 3) a köztársasági elnök (a per III. rendű alperese) felmentő határozatát helyezze hatályon kívül.
- [6] Az első fokon eljáró Székesfehérvári Munkaügyi Bíróság 2.M.764/2006/119. számú részítéletével megállapította, hogy a Fővárosi Bíróság jogellenesen szüntette meg a felperes jogviszonyát, ezért kötelezte annak tizenöt napon belül való helyreállítására, és arra, hogy tegye meg a szükséges intézkedéseket a határozatlan idejű kinevezéshez. A bíróság a köztársasági elnöknek a felperes felmentéséről szóló határozatát hatályon kívül helyezte, az OIT-tal szembeni keresetet pedig elutasította. A fellebbezés folytán másodfokon eljáró Székesfehérvári Törvényszék először is rögzítette, hogy a felperes aktív bírói tevékenysége 18,5 hónap volt, ami meghaladta a vizsgálat lefolytatásához megkívánt 18 hónapnyi időtartamot, így a vizsgálat lefolytatásának nem volt akadálya. Azt is megállapította a másodfokú bíróság, hogy a felperes bírói tevékenysége a mennyiségi mutatók alapján nem volt megfelelő, így a bírói munkára alkalmatlan volt. Ennek alapján a bírói kinevezés egyik feltétele tehát hiányzott, így a munkáltató intézkedése nem minősült jogellenesnek. Mindezekre tekintettel a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság részítéletének fellebbezett részét megváltoztatta, a bírói szolgálati jogviszony megszüntetésével kapcsolatos keresetet elutasította.

- [7] A felülvizsgálati bíróságként eljáró Kúria a másodfokú bíróság határozatának a keresetet elutasító rendelkezését hatályon kívül helyezte, az elsőfokú részítéletet pedig megváltoztatta és – tizenöt napos határidővel – arra kötelezte az indítványozót, hogy a felperes 3 éves határozott időtartamra szóló kinevezéséhez szükséges intézkedéseket tegye meg. (A Kúria a III. rendű alperessel szembeni keresetet elutasító jogerős részítéleti rendelkezést hatályában fenntartotta.)
- [8] A Kúria álláspontja szerint elsődlegesen abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a bírói működés időtartama alapján jogszerűen került-e sor a vizsgálatra, illetve erre vonatkozóan helyes következtetéseket vont-e le a másodfokú bíróság. A bíróság gazdasági hivatala által rendelkezésre bocsátott adatok alapján a Kúria megállapította, hogy a felperes bírói működésének ideje nem érte el a törvényben meghatározott minimális időtartamot, így a vizsgálatra nem is kerülhetett volna sor. A Kúria álláspontja szerint a felperes esetében a régi Bjt. 12. § (5) bekezdését kellett volna alkalmazni, azaz újra három éves határozott időtartamra kellett volna kinevezni, és e tekintetben mérlegelési joga nem volt az alperesi jogelőd OIT-nak, annál is inkább, mert nincs olyan, a bíró alkalmazásának kérdésére vonatkozó vizsgálat, amelyre alapozva mellőzhető lett volna a kinevezés.
- [9] Tekintettel arra, hogy a régi Bjt.-t a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény, azaz az új Bjt. hatályon kívül helyezte, és tekintettel a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 15. § (1) bekezdés a) pontjára a Kúria szerint az ismételt bírói kinevezésre az új Bjt. szabályait kell alkalmazni. (A Jat. hivatkozott rendelkezése szerint a jogszabályi rendelkezést – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – a hatálybalépését követően keletkezett tényekre és jogviszonyokra kell alkalmazni.)
- [10] A köztársasági elnökkel szemben előterjesztett kereset elutasítását ugyan hatályában fenntartotta a Kúria, azonban módosította az elutasítás indokolását. A Kúria álláspontja szerint a bíróság csak a felmentés jogellenességét állapíthatja meg, de a köztársasági elnök által hozott felmentő határozat hatályon kívül helyezésére a bíróságnak nincs hatásköre.
- [11] Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria ítéletének rá vonatkozó rendelkezései sértik a tisztességes hatóság [Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés] és bírósági eljáráshoz [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] való jogát, illetve a jogorvoslathoz való jogát [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés].
- [12] Az indítványozó előadta, hogy a felperes a perben mindvégig azt vitatta, hogy az alkalmatlanná minősítésére jogszerűtlenül került sor, a tényleges bírói működés időtartamára nem jogalapként, hanem csak bizonyítékként hivatkozott. A felperes csak a felülvizsgálati kérelmében hivatkozott először arra, hogy a vizsgálat feltételei nem álltak fenn maradéktalanul, tekintettel arra, hogy a törvény által megkívánt 18 hónapi tényleges munkavégzés az ő esetében nem teljesült. Az indítványozó számára teljesen váratlan volt a Kúria által megállapított jogellenességi ok, amelyre korábban bizonyítás sem folyt, így arra érdemben nem tudott reagálni, jogi álláspontját nem tudta kifejteni. Mindezek alapján sérült a „felperesi igénnyel szembeni érdemi védekezés joga és a jogorvoslathoz való joga is”. Ugyancsak sérült az indítványozó jogorvoslathoz való joga amiatt, hogy a Kúria olyan döntést hozott, amelyre kereseti kérelem nem volt (ti. a kereseti kérelemben szereplő határozatlan idejű helyett határozott idejű kinevezést ítél meg), mivel ezt jogorvoslattal már nem tudta megtámadni.
- [13] Álláspontja szerint több okból is sérült az indokolt bírói döntéshez – és így közvetve a jogorvoslathoz – való joga. Egyrészt a Kúria nem jelölte meg azt a jogszabályi rendelkezést, amelynek alapján megállapította a bírói szolgálati jogviszony megszüntetésének jogellenességét. Az indítványozó szerint ennek oka az, hogy a régi Bjt. nem is tartalmazott ilyen – a jogellenesség, illetve annak jogkövetkezményei megállapítására vonatkozó – rendelkezést, illetve e körben visszautalt a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvényre, mint alkalmazandó háttérszabályra. Másrészt a Kúria nem adta indokát annak, hogy miért az új Bjt. szabályait kell alkalmazni a jogellenesség jogkövetkezményei tekintetében, azaz miért annak alapján kell kinevezni a jogellenesen felmentett felperest. Harmadrészt nem egyértelmű, hogy mit jelent a Kúria ítéletében a „kinevezéshez szükséges intézkedés”, illetve az sem, hogy az elintézési határidő csak az intézkedések megkezdésére, vagy befejezésére vonatkozik.
- [14] Végezetül az indítványozó szerint sérült az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése is, mivel alapvető jogait érte sérelem, mert a Kúria helytelen jogértelmezéssel állapította meg az alkalmazandó jogot. Álláspontja szerint ugyanis a régi Bjt.-t hatályon kívül helyező, az egyes törvényeknek és törvényi rendelkezéseknek a jogrendszer túlszabályozottságának megszüntetése érdekében szükséges technikai deregulációjáról szóló 2012. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: deregulációs törvény) 1. § (1) bekezdésében egyértelművé tette, hogy az általa hatályon kívül helyezett törvények hatályon kívül helyezése nem érinti az annak alapján keletkezett, megszüntetett vagy módosított jogviszonyokat, jogokat, kötelezettségeket. A régi Bjt.-nek a bírói szolgálati jogviszony jogellenes megszüntetésére vonatkozó rendelkezései nem voltak, az új Bjt. átmeneti rendelkezései pedig

nem teszik lehetővé a jogviszony jogellenes megszüntetésére vonatkozó rendelkezések alkalmazását a folyamatban lévő ügyekben.

- [15] Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a régi Bjt.-t az új Bjt. 236. § (1) bekezdése helyezte hatályon kívül, így az 2012. január 1-től hatálytalan. A deregulációs törvény – indítványozó által hivatkozott – 2. § (5) bekezdése a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 1997. évi LXXVII. törvény és az ügyészségi szolgálati viszonyról és az ügyészségi adatkezelésről szóló 1994. évi LXXX. törvény módosításáról szóló 2000. évi CVI. törvényt helyezte hatályon kívül.
- [16] Az indítványozó indítvány-kiegészítésében az Abtv. 61. § (1) bekezdése alapján kérte, hogy az Alkotmánybíróság hívja fel a Székesfehérvári Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságot a Kúria Mfv.I.10.523/2014/4. számú részítélete végrehajtásának felfüggesztésére.
- [17] 3. Az alkotmányjogi panasz az alábbiak szerint nem befogadható.
- [18] 3.1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról kell döntenie. Az Alkotmánybíróság ezért tanácsban eljárva mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e a befogadhatóság törvényben előírt formai természetű, valamint az Abtv. 27. §-ában, illetve 29–31. §-aiban előírt tartalmi kritériumainak.
- [19] 3.2. Az Alkotmánybíróság elsőként az indítványozói jogosultság vizsgálatát folytatta le, tekintettel arra, hogy az indítványozó bíróság, és mint ilyen az állami szervezetrendszer része. [Abtv. 51. § (1) bekezdés]. A 3091/2016. (V. 12.) AB határozat szerint az állami szervek is rendelkezhetnek indítványozói jogosultsággal az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panasz előterjesztésére, amennyiben magánjogi jogalanyként jártak el az alapul fekvő jogviszonyban. A határozat azt is megállapította, hogy ennek vizsgálatát esetről-esetre kell elvégezni {3091/2016. (V. 12.) AB határozat, Indokolás [19]–[22]}.
- [20] Tárgyi ügyben az indítványozó bíróság munkáltatóként, egy munkaügyi jogvitában, mellérendelt jogalanyként mint a polgári per alperese szerepelt. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a jelen ügyben az indítványozó indítványtételi jogosultsága megállapítható, különös tekintettel arra, hogy a tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmére hivatkozott, amely minden bírósági eljárásban érintett személyt és törvény által létrehozott jogalanyt megillető alapjog.
- [21] 3.3. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az indítványozó a kúriai döntést 2015. július 16-án vette át, így beadványát 2015. augusztus 13-án – a törvényes határidőn belül – terjesztette elő az ügyben első fokon eljáró Székesfehérvári Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságnál. Az indítvány az Abtv. 27. § b) pontjának is eleget tesz, mivel az indítványozó a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette.
- [22] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése szerint az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, ennek feltételeit az 52. § (1b) bekezdése részletezi. Az indítványozó ennek megfelelően megjelölte azt Alaptörvénynek és az Abtv.-nek azokat a rendelkezéseit, amelyek megállapítják az Alkotmánybíróság hatáskörét, megjelölte a sérelmezett bírói döntést, és az Alaptörvény azon rendelkezéseit, amelyeket sérülni vélt, előadta ez eljárás megindításának indokait és az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, továbbá kifejezett kérelmet terjesztett elő a bírói döntés megsemmisítésére. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja értelmében azonban a kérelem csak akkor határozott, ha az tartalmaz arra vonatkozóan indokolást, hogy a sérelmezett jogszabály (jogszabályi rendelkezés), illetve bírói döntés miért és mennyiben ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével vagy a nemzetközi szerződéssel.
- [23] 3.4. Az indítványozó – indokolás nélkül – hivatkozott az Alaptörvény XXIV. cikkének sérelmére. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint ez az alaptörvényi rendelkezés azonban a közigazgatási hatósági eljárásokra vonatkozóan fogalmazza meg a tisztességes eljárás követelményét, a bíróság hatáskörébe tartozó jogorvoslati eljárás során ezért ezen alapjoggal összefüggő sérelme az indítványozónak elvileg nem keletkezhetett {3179/2013. (X. 9.) AB végzés, Indokolás [6]}.
- [24] 3.5. Az indítványozó a jogorvoslati eljárás során hivatkozott a Kúria döntését olyan jogellenességi okra alapozta, amelyre az alperes a felülvizsgálati eljárásban a Kúria döntését olyan jogellenességi okra alapozta, amelyre az alperes a felülvizsgálati

kérelem előterjesztéséig nem hivatkozott, illetve olyan jogkövetkezményt állapított meg, amelyre nem volt kereseti kérelem, ugyanakkor a felülvizsgálati ítélet ellen már nem állt rendelkezésre jogorvoslati lehetőség, hogy ezt vitatni tudta volna.

- [25] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében meghatározott jogorvoslathoz való jog csak azt a követelményt támasztja, hogy az első fokon meghozott érdemi bírói döntésekkel szemben magasabb fórumhoz lehessen fordulni, illetve a hatósági döntésekkel szemben biztosított legyen a bírói út {összefoglalóan: 36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [60]}. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján a felülvizsgálat – mint rendkívüli perorvoslat – az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt rendelkezéssel nem hozható összefüggésbe {3120/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [21]–[23]}.
- [26] A jogorvoslathoz való jog tehát nem követeli meg a rendkívüli perorvoslati rendszer létét, így egy rendkívüli perorvoslati eljárásban hozott ítélet felülvizsgálhatóságának lehetőségét sem.
- [27] 3.6. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a tisztességes bírósági eljárást garantáló XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben a beadvány részben nem tartalmaz alkotmányjogilag értékelhető indokolást arra nézve, hogy a bírói döntés miért sérti az indokolt bírói döntéshez való jogot. Az indítványozó e körben ugyanis csupán azt állította, hogy a Kúria nem adta indokát annak, hogy a perben miért az új Bjt. szabályait alkalmazta, és ezzel véleménye szerint megsértette az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében foglaltakat, mivel mind a régi, mind az új Bjt. „kétségtelenül alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat állapít meg”. Az indokolás hiányosságán túl az Alkotmánybíróság rámutat, hogy az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése nem minősül az Alaptörvényben biztosított jognak, így arra alkotmányjogi panasz nem alapozható.
- [28] 3.7. Az Alkotmánybíróság ezt követően azt vizsgálta, hogy az indítványnak a tisztességes bírósági eljárás sérelmére vonatkozó további megállapításai alapján van-e helye érdemi alkotmánybírói eljárás lefolytatásának.
- [29] Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy az ügyben felmerült alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az Alkotmánybíróság e körben megállapította, hogy az indítvány nem felel meg ezeknek a követelményeknek. Az indítványozó ugyanis egyértelműen az ügyében eljáró bíróságok jogértelmezését, a bírói mérlegelést tartotta alaptörvény-ellenesnek. Mint az a panasz beadványából kiderül, az alaptörvény-ellenességet ugyanis részben arra alapozta az indítványozó, hogy a Kúria olyan indok alapján állapította meg a felmentés jogellenességét, amely sem az első, sem a másodfokú eljárásban nem merült fel. Bár az indítványozó is elismeri, hogy maga az ok (mely szerint a tényleges munkavégzés időtartama a felperes esetében nem érte el a vizsgálathoz szükséges, törvényben előírt minimumot) felmerült az eljárás korábbi szakaszában is, de nem jogalapként, hanem a bizonyítás körében. Az indítványozó továbbá azt is sérelmezte, hogy a Kúria nem adta indokát, hogy miért olyan jogkövetkezményt alkalmazott, amelyre nem volt kereseti kérelem, illetve az alperes intézkedési kötelezettségét sem tisztázta ítéletében. Az indítványozó által a tisztességes eljárás körében előadott fenti érveivel összefüggésben az Alkotmánybíróság – állandó gyakorlatának megfelelően – a jelen ügyben is hangsúlyozza, hogy: „[a]z Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés d) pontja értelmében alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének [...]” {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}. Az Alkotmánybíróság a bizonyítékok bírói mérlegelésének, és a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára nem rendelkezik hatáskörrel {lásd: 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4], 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}.
- [30] Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a Kúria indokolta a döntését és ennek megfelelően rendelte el a jogkövetkezmény alkalmazását is. Az indokolás jogszerűségének, a jogkövetkezmények megfelelőségének vizsgálata azonban nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe.
- [31] 3.8. Az Alkotmánybíróság a fentiekben kifejtett okok miatt az Abtv. 27. §-a szerinti panaszt az Abtv. 56. § (1) és (3) bekezdése, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjai alapján visszautasította.

[32] 3.9. Tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság a Kúria Mfv.I.10.523/2014/4. számú részitélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasította, a bírósági határozat végrehajtásának felfüggesztésére irányuló kérelem tárgyában mellőzte a döntéshozatalt.

Budapest, 2017. január 24.

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3070/2015.

